

Název studie: O optimismu vysokoškoláků

Autor posudku

Eva Čejchanová

Celkové hodnocení

Velmi oceňuji propracovaný teoretický rámec tématu, podložený mnoha kvalitními studii, a to i přes drobné nepřesnosti (např. jako přehledová studie výzkumů posledních deseti let je uvedena studie z roku 2001). V samotném konceptu výzkumu se ale poněkud ztrácím. Není mi jasný cíl práce - je-li jím opakování starého výzkumu, jak autoři uvádí, pak v celé práci postrádám výzkumný efekt, práce si nedělá nároky na to, že přinese nové poznatky a ztrácí smysl. Stanovený cíl navíc neměl snahu být naplněn, protože experiment byl od samého začátku koncipován do jiného prostředí s využitím jiných měřicích prostředků (test nově naučené odborné látky místo testu všeobecných znalostí) i závislé proměnné (úroveň znalostí místo úrovně intelektu). Ve struktuře práce mi chybí i další prvky výzkumu – není formulována výzkumná otázka ani hypotéza, k jejímuž ne/potvrzení by celá práce konstruktivně směřovala.

Autoři správně uvádějí nesnadnost kontroly proměnných při experimentu v reálném prostředí. V případě znalostního testu z nového odborného učiva je těžké s ohledem na dispoziční faktory (nadanost, svědomitost, zájem o předmět...) ovlivnit rozdílnost individuální přípravy, ani o jejím zmapování není v textu řeč. Uvedená eliminace tohoto vlivu (studenti nevěděli, co mají čekat) se mi ale jeví jako kontraproduktivní – ti svědomití se budou snažit obsáhnout o to více látky, zatímco ti flegmatictí budou inklinovat k tomu, vzdát přípravu úplně. Oceňuji reflexi autorů, že se v případě přípravy se jedná o vliv natolik závažný, že u osob, které se na test poctivě připravily, mohl být efekt primingu zcela anulován. V této souvislosti zmiňují i vliv přípravy na úspěch oboru s dominantním zastoupením žen, kde ale potom úvaha o problému ztotožnění se se stereotypem inteligentního muže působí nelogicky. Jako šťastnější řešení nežádoucího vlivu přípravy bych viděla, kdyby studenti po primingu vyplňovali klasický test IQ, který by mohl být prezentován jako (ilustrační) součást předmětu podobně jako použitý test znalostí. Motivací by bylo self-esteem, odpadly by nekontrolovatelné vlivy přípravy i stresu provázející reálný test. Minimalizoval by se i autory vnímaný etický problém - v provedeném experimentu nebyla účast dobrovolná, studenti byli nuceni (chtěli-li uspět v předmětu) vložit do přípravy na test značné osobní úsilí, na stejném hodnocení vydělali „flákači“ (z informace o jednotném bodování není zřejmé, zda na něm také neprodělali poctivci). Kromě toho se zde jednalo o manipulaci se strachem – popis debriefingu by byl zajímavým doplněním studie. Naopak obodovaný dotazník primingu hodnotím jako výstižné podchycení zájmu o spolupráci.

Správně je reflektován také vliv časového posunu testování v souvislosti se znalostí testových otázek. Nerozumím však tomu, jak mechanismus odstupňování bodování tuto nerovnost podmínek eliminuje. Má-li 5. skupina nejlepší výsledky právě proto, že už zná otázky, její členové se i tak dostanou do skupiny s nejvyšší úrovní znalostí nezávisle na jejich skutečném rozsahu.

Zpracování dat reprezentuje jediná tabulka, výsledky by vzhledem k tomu, že autoři znali nejen pohlaví a obory, ale i rozdíly v časech věnovaných vyplnění testu, mohly mít vyšší vypovídající hodnotu.

V diskuzi je velký prostor znovu věnován teorii, která podle mne patří do úvodní části, funkční diskuze prakticky chybí, stejně jako závěr se zhodnocením výsledků oproti očekávání. To se ale vzhledem k chybějící výzkumné otázce a hypotézám dalo předpokládat.

Silné stránky (za co chválit)

- Velké množství kvalitních zdrojů
- Obširný teoretický rámec pro seznámení s problematikou primingu
- Velikost vzorku
- Účinná motivace k primingu

Slabé stránky (náměty na zlepšení)

- Nejasná základní struktura výzkumu – cíl výzkumu, chybí výzkumná otázka, definice pojmů i hypotézy
 - Silné nežádoucí vlivy intervenujících proměnných, jejich nedostatečná eliminace
 - Validita ohrožená efektem přípravy na test
 - Chybí znění testů i primingových dotazníků
 - Nefunkční diskuze
-

Otázky pro autora studie

1. Co podle vás činí výzkum primingu Dijksterhuse a van Knippenberga (1998) ojedinělou prací v řadě výzkumů primingu k aktivaci určitých stereotypů?
 2. Kromě výzkumu v oblasti reklamy jsou použité studie staršího data. Jaké jsou současné trendy ve výzkumu primingu? Omezuje se jen na oblast reklamy?
 3. Můžete zdůvodnit výběr vzorku? Proč je vytvořen zrovna tak, jak je vytvořen?
 4. Čím máte podložen výrok, že za úspěchem studentek oboru Management v testu stojí svědomitá příprava?
 5. Uvádíte, že jste omezeni reálnou situací nemohli pracovat s podmínkou, že by nebyl prováděn žádný priming. Studenti byli primingu i testu vystaveni po skupinách. V čem spočívá nemožnost vytvoření kontrolní skupiny bez primingu?
-